

Гринчук В. М.
студентки 4 курсу
ННІ педагогіки,
наук. керівник:
доц. Клименюк Ю. М.

Методичні основи застосування дидактичної гри на уроках математики в початковій школі.

Сучасна школа має озброїти учнів не лише знаннями, уміннями і навичками, а методами творчої розумової і практичної діяльності. Навчання – складний і діалектико-суперечливий процес. У ньому поєднуються три взаємопов'язані компоненти: зміст навчання (програми і підручників, наочних і дидактичних посібників, ігрові цікаві завдання з предмету), викладання (педагогічна діяльність викладача), учіння (навчально-пізнавальна діяльність учнів). Саме тому зміст і структура уроку в школі повинні сприяти удосконаленню кожного із цих компонентів. Зміст підручника доповнюється різноманітними дидактичними матеріалами і, в першу чергу, системно ігрових і цікавих завдань. Викладання вчителя повинно бути зрозумілим, доступним із захопленням, із переборенням труднощів, творчим.

Мета статті: обґрунтувати важливість застосування дидактичної гри на уроках математики в початковій школі та виявити ефективні засоби й методи для правильного її використання.

Дитина фактично входить у світ дорослих через гру. Гра – це її біологічна потреба, гра – це праця, гра – це навчання, вона нічим не замінюється, а природжена потреба організму, без задоволення якої неможливий нормальний розвиток мозку дитини. Цілком природно, що саме в грі слід шукати приховані можливості для успішного засвоєння учнями математичних ідей, понять, формування необхідних умінь і навичок. Дидактичні ігри мають змогу індивідуалізувати роботу на уроці, давати завдання, посилюючи кожному учню, максимально розвиваючи їх здібності.

Граючи, діти вчитимуться лічити, обчислювати, розв'язувати задачі, конструювати, порівнювати, узагальнювати, класифікувати, робити самостійні висновки, обґрунтовувати їх. В іграх математичного змісту ставляться конкретні завдання. Так, якщо на уроці учні повинні ознайомитися з принципом утворення будь якого числа, то й дидактична гра підпорядковується цій меті, сприяючи розв'язанню поставленого завдання. У дидактичних іграх діти спостерігають, класифікують предмети за певними ознаками, виконують аналіз і синтез, абстрагуються від несуттєвих ознак, роблять узагальнення. Багато ігор вимагають умінь висловлювати свою думку в зв'язаній і зрозумілій формі, використовувати математичну термінологію.

Гра дає змогу легко привернути увагу й тривалий час підтримувати в учнів інтерес до тих важливих і складних предметів, властивостей чи явищ, на яких у звичайних умовах зосередити увагу не завжди вдається. У дітей молодшого шкільного віку гра є вельми видом діяльності. Сутність дидактичних ігор полягає в тому, що діти розв'язують пізнавальні навчальні завдання, запропоновані їм у цікавій формі і, таким чином, оволодівають досвідом розумової діяльності, виробляють уміння застосувати знання в різних ситуаціях.

Прогресивна педагогіка у всі часи цінила ігрові форми. Зокрема, високо цінили гру великі педагоги К. Д. Ушинський, С.Т. Шацький і В.О. Сухомлинський і багато про неї писали. Дитина хоче діяти як дорослий, але її можливості і умови такі, що вона не може це здійснити. Таким чином, величезна роль в розвитку і вихованні дитини належить грі – важливому виду дитячої діяльності. Вона є ефективним засобом формування особистості школяра, його морально-вольових якостей, в грі реалізується потреба впливу на світ.

Сучасна дидактика, звертаючись до ігрових форм навчання та цікавих задач справедливо вбачає в них можливість ефективної взаємодії педагога та учнів, продуктивної форми їх спілкування з наявними елементами змагання, безпосередності, природного інтересу. Крім того цікаві задачі сприяють підвищенню інтересу до вивчення математики, свідомому засвоєнню математичних понять, стимулюють активність учнів, виховують у них навички самостійної роботи, вміння раціонально і творчо виконувати завдання, самостійно застосовувати знання.

У дітей молодшого шкільного віку одним із вельми видів діяльності є гра, ігрові ситуації і цікаві вправи. Вони приносять дітям і розуміння, і зацікавленість, і радість, і захоплення. А учіння дітей повинно бути привабливим, радісним і захоплюючим. Тому, природно, не відривати першокласників від гри, ігрових ситуацій і цікавих вправ, а навчати їх, особливо на перших порах, через гру, ігрові ситуації і цікаві вправи. Учитель повинен уміти вчити дітей, граючи і думаючи.

Суть дидактичної гри полягає у розв'язанні пізнавальних задач, сформульованих у цікавій формі. Процес розв'язування такої задачі зв'язаний з розумовим напруженням, переборенням труднощів, що є засобом підсилення розумових зусиль молодшого школяра. Дидактична гра відрізняється від пізнавальних завдань наявністю притаманних грі таких структурних елементів: пізнавально-навчальна задача; зміст; правило; ігрова дія; результат як закінчення гри. Граючи, діти вчитимуться лічити, обчислювати, розв'язувати задачі, конструювати, порівнювати, узагальнювати, класифікувати, робити самостійні висновки, обґрунтовувати їх.

Якщо спочатку учень зацікавиться лише грою то його дуже швидко зацікавить пов'язаний з нею матеріал, у нього виникне потреба вивчити, зрозуміти, запам'ятати цей матеріал. У дидактичних іграх діти спостерігають, класифікують предмети за певними ознаками, виконують аналіз і синтез, абстрагуються від несуттєвих ознак, роблять узагальнення. Багато ігор вимагають умінь висловлювати свою думку зв'язаній і зрозумілій формі, використовувати математичну термінологію.

Гра прищеплює їм позитивні риси характеру: дисциплінованість, розумові здібності, ініціативу, кмітливість, стриманість, винахідливість, рішучість. Гра розвиває фантазію, інтуїцію, волю, пам'ять, вчить керувати собою. Багатьом учням математика здається нелегкою і малозрозумілою, тому нерідко діти намагаються запам'ятати правила, не розуміючи їх, а це призводить до формалізму в знаннях, гальмує дальше розуміння нового матеріалу.

Здобуті учнями міцні знання перетворюються у переконання тільки тоді, коли вони є результатом свідомої, самостійної роботи. Отже вчителю важливо застосовувати такі методичні прийоми, які б будували думку школярів, підводили їх до самостійних пошуків, висновків та узагальнень. Сучасна школа має озброїти учнів не лише знаннями, вміннями і навичками, а й методами творчої розумової самостійної і практичної діяльності. Цілком природно, що саме в грі слід шукати приховані можливості для успішного засвоєння учнями математичних ідей, понять, формування необхідних умінь і навичок. Дидактичні ігри дають змогу індивідуалізувати роботу на уроці, давати завдання, посилюючи кожному учневі, максимально розвиваючи їх здібності.

В іграх математичного змісту ставляться конкретні завдання. Так, якщо на уроці учні повинні ознайомитися з принципом утворення будь-якого числа, то й дидактична гра підпорядковується цій меті, сприяючи розв'язанню поставленого завдання. При організації дидактичних ігор необхідно дотримуватися таких положень як то – правила гри повинні бути простими, точно сформульованими, доступними для розуміння молодших школярів. Гра не буде сприяти виконанню педагогічної мети, якщо вона викликає бурхливу реакцію дітей, але несе невелике математичне навантаження. Також такий вид діяльності не дасть належного ефекту, якщо дидактичний матеріал для неї дітям виготовляти складно, або його використання не зовсім зручне.

При проведенні гри, зв'язаної із змаганням команд, повинен бути забезпечений контроль за його результатами з боку всього колективу учнів або авторитетних осіб. Для дітей ігри будуть цікавими тоді, коли кожний стане її активним учасником. Рухомі ігри повинні чергуватися із спокійними. та її не слід припиняти і залишати незавершеною.

Висновок. Отже суть дидактичної гри полягає в розв'язуванні пізнавальних завдань, сформульованих в цікавій, привабливій і популярній формі. Це дає змогу вчителю добитися розуміння математичних понять і, отже, зацікавити учнів математикою. Математичні ігри – це той інструмент, за допомогою якого відточується розум дитини, розвиваються його пізнавальні сили, знаходяться і здібності.

Список використаних джерел та літератури.

1. Богданович М.В. Математична веселка. – К.: Рад. школа, 1982. - 96 с.
2. Бухичева О. Дидактические игры и дети // Учитель. – 2006. - № 1. - С. 62-64
3. Кашуба Л.І. Ігри на уроках математики в 1 класі: посібник. – Тернопіль: Мальва – СОС, 2001. – 272 с.

4. Дидактичні ігри з математики. Методичний банк//Початкове навчання. – 2006. - № 31(107).